

**Minder
fra
Verdenskrigen
1914-18**

i

Ravsted sogn

Kransenedlægning ved Mindestenen d.11/11-81.

På billedet ses, formanden Johs Jessen, Korup, fanevagten Lorenz Jessen, enkefru P.A.Petersen og elever fra Ravsted skoles 7.kl.

ET MINDE OVER
"DE SØNDERJYDSKE DANSKE KRIGSDELTAGERE"
i
RAVSTED SOGN.

Den 11. nov. 1981 fandt en højtidelighed sted på Ravsted kirkegård-det var den traditionelle kransenedlægning ved mindestenen for de faldne fra første Verdenskrig.

Kun fire af foreningens medlemmer var til stede, de sidste som endnu var i live. Til stede var også andre medlemmers efterlevende og pårørende, samt et par særlig indbudte, hvori blandt også Ravsted skoles 7. klasse (se billedet.)

Hint møde havde foruden det sædvanlige præg af en stille højtidelighed desforuden et stæk af vemod i sig, idet der var besluttet, at dette skulle være den sidste fælles handling i foreningens mangeårige historie-et afsluttende punktum for dens virke i sognet.

Foreningens historie, som her kort skal beskrives, er et vidnesbyrd om varmt kammeratskab, ægte menneskelig fællesskab og en sand kærlighed til hjemstavnen og dens danske arv, holdninger, som var vokset frem af oplevelserne i krigens onde år, og som forblev grundpillerne i deres foreningsarbejde.

I forbindelse med dette mindeskrift kunne

jeg for at gøre beretningen mere nærværende have lyst til at fremdrage de optegnelser, som sognepræsten i Ravsted Th. W. Tiedje gjorde, hvor han skildrer forholdene i sognet i krigsårene fra 1914-18. De skal her gengives i sin helhed og uden væsentlige omskrivninger.

" I den sidste uge af juli i 1914 herskede der i naturen lummer og trykkende atmosfære. Dette bidrog til at trykke stemningen hos folk, der allerede på grund af begivenhederne i den store politik var foruroliget. Man gik i almindelighed med en forudanelse om noget helt frygteligt, der var vanskeligt at forestille sig. Krigsfarens blev mere og mere truende. Ved postens ankomst havde der altid samlet sig en stor skare af foruroligede mennesker. Søndag den anden august skulle der have været afholdt en årlig missionsfest med missionærinspektør P. Pohl og missionær Ole Jensen, der var hjemme på orlov, som talere. For at overbevise sig om muligheden for deres rejse, gik pastor Tiedje lørdag den anden august aften kl. seks til posthuset.

Der traf han to yngre gårejere, der kunne vente deres øjeblikkelige indkaldelse. Ved hans ankomst bad de ham ved tegngivning om at være stille. I samme øjeblik optog postembedsmanden mobiliseringsordren. Med ubevægelig ro hørte man hans monotone ord, hvormed han gentog de telefonisk modtagne ord. Ved hjælp af cyklister

blev mobiliseringsordren i løbet af aftenen og natten tilstillet de mødepligtige. Den næste dag, søndag d. 3. aug. "faldt" gudstjenesten, da de to missionærer måtte afbryde deres rejser til Ravsted. Jernbanetrafikken var spærret for civile. Hele søndagen kørte pastor Tiedje omkring i menigheden for at give de indkaldte et ord med på vejen. Det var først gamle, mest gifte landstormsmænd, der skulle stille straks, for at stille som banevagt og udføre andre vagttjenester. Nøden hos koner og børn var hjerteskrænde. I de følgende uger holdtes der hver aften kl. seks nadvergudstjeneste for de indkaldte og deres pårørende. Disse var begribeligvis stærkt besøgt. Om torsdagen var der børnegudstjeneste på dansk-om fredagen på tysk efter allerhøjeste befaling.

Snart svirrede det med vilde, ukontrollerbare rygter. En tåbelig spionfrygt gjorde sig gældende. Beklageligvis fandt nogle arrestationer sted af nogle dansksindede mænd. De blev for nogle uger interneret i Altona. Denne forholdsregel var fuldstændig overflødig, da det handlede sig om loyale mænd, det satte meget ondt blod og blev også meget beklaget i besindige kredse.

I de næste tre uger var man fuldstændig aflukket fra omverdenen. I det fjerne hørte man troppetransporterne rulle. Aviserne stod under

skarp cencur. Fra de bortrejste indtraf i begyndelsen kun sparsomme meddelser, der var meget forsinket. Feltpost blev af forsvarsmæssige grunde holdt tilbage. Denne forholdsregel virkede meget foruroligende.

Men snart indtraf de første efterretninger fra de opmarcherede hære. Lyttich blev indtaget ved overrumpling og andre sejrsmeldinger indløb. Hver aften blev hærberetningen bekendtgjort ved opslag på posthuset.

Snart indløb også andre meldinger, de første breve med påskriften " faldet på ærens mark". De virkede rystende. De første sørgegudstjenester formede sig som hele menighedens sørgefest. Det var i slutningen af september.

Endnu lød det i brevene fra felten: I julen er vi hjemme. Da kom efter Marneslaget fastlæggelse af fronten, og det blev stillingskrig. Man blev skuffet, og med resignation indstillede man sig på krigen som en foreløbig vedvarende tilstand. Man håbede på krigsafslutning fra år til år. Den 4-årige ventetid blev en hård prøvelse for den sjælelige medfølelse. Stadig talrigere indtraf sørgebudskaberne. Følelserne blev mere og mere afstumpede.

Velgørenheden for vore soldater, for lazaretterne for den nød befolkningen led i de krigshærgede landsdele fortsatte under hele befolkningens medvirken på ubegribelig måde

og holdt sig levende gennem samtlige krigsår. Pastor Tiedje havde i sin bolig indrettet et opsamlingssted for de nødlidende østprøjsere. I umådelige mængder strømmede det ind med gaver fra hele Nordslesvig. Gaverne: beklædningsstykker, sko, sengetøj, pengebeløb. Tre gange måtte vognen læsset med gaver bringe dem til Bylderup-jernbanestation. Som "liebesgaben" blev de sendt portofri. Årlig gik til jul til alle krigsdeltagere gavepakker fra menigheden, de blev ordnet som julepakker i præstegården.

Pastor Tiedje stod ved personlige breve og gennem fremsendelse af det danske menighedsblad og et tysk blad for soldaterne i regelmæssig forbindelse med menighedsmedlemmer i felten og i lazaretterne.

Det kirkelige liv i menigheden opblomstrede begribeligvis under de første indtryk af nøden meget stærkt.

Spørgsmålet efter Guds ord blev dog levende hos mange, der før i tiden havde vist ligegyldighed for deres sjæls vel. Men det viste sig dog snart, at mangel på glædelig omvendelse dog kun var udsprunget af angstens religion. Med følelsen af sikkerhed vendte den gamle religiøse lunkenhed tilbage igen. Vel har det kirkelige og så vidt det kan konstateres også det religiøse liv i menigheden holdt sig gennem alle krigsårene, skønt deltagelse af

det kirkelige liv om sommeren var hindret af meget arbejde til kvinderne, senere af mangel på brændsel til kirken samt mangel af belysning. Efter ønske fra samtlige landsbyer i sognet blev bibeltimerne, der havde været indskrænket i vinteren 1917 genoptaget af pastor Tiedje og talrigt besøgt. Set på helheden må man dømme således: En sådan tid med stærke sjælelige rystelser er ikke egnet til at fremme Guds rige. Vel kan den ryste og forbigående hos mange gøre spørgsmålet efter Gud og hans fred levende. Hos nogle kan den dog føre til fællesskab med Gud, men livet i Gud gror i stilheden, ikke i storm. Det sædelige liv blev ved krigens udbrud i begyndelsen gunstig påvirket. Salget af alkohol blev forbudt, alle offentlige forlystelser også. Enhver viste i sin færd, at han var dybt grebet af tidens alvor. De mange forordninger om rationering af levnedsmidler, af leveringspligten, indskrænkning af det private forbrug, højeste priser blev årelangt i det store og hele samvittighedsfuldt overholdt. Der viste sig mangt idealistisk sind, både af de dansksindede og tysksindede ved velgørenhed mod den mere ringe stillede del af bybefolkningen, der i stor udstrækning opsøgte den med levnedsmidler mere velforsynede landbefolkning.

Efterhånden slappedes den oprindelige gode ånd.

Med den stigende mangel på forbrugsartikler begyndte hamstringen. Levnedsmiddelforordningerne blev ikke mere iagttaget så strengt. Det helt umulige at klare sig med det lovligt tildelte kvantum tvang ligefrem dertil. Smughandel og åger, forusaget af, at de velhavende byboere bød store overpriser for levnedsmidler satte langsomt ind. Oprindeligt stærkt fordømt af alle venligsindede, forpestedes dog den sædelige dømmekraft i vide kredse efterhånden. Meget bidrog den omstændighed dertil, at bybefolkningen forlangte uhyre priser for brugsartikler, medens der var sat højeste pris på alle landbrugsprodukter.

Af denne beklagelige udvikling opstod efterhånden en atmosfære af indre usandhed. Råmandsånd begyndte at brede sig og med den rige gevinst, begyndte også den materialistiske ånd at røre på sig. Den gode heroiske ånd fra de første krigsår døde efterhånden. Det er muligt at tidens nød i hvert tilfælde måtte føre til denne udvikling. Stærkt fremmet blev den også af den tit fuldstændige virkelighedsfjerne holdning hos øvrigheden. Der blev udstedt talrige forordninger, der var barnlige eller tit uopfyldelige. Man måtte overtræde dem. Mængden af udstedte forordninger var så umådelig, at intet menneske kunne finde ud af hvad man måtte eller ikke måtte. Der indtråd-

te en almindelig ærgelse og lammede den sædelige dømmekraft over for disse forordninger.

Det økonomiske liv måtte naturligtvis kæmpe med mange vanskeligheder. Mændene og alle arbejdsdygtige arbejdere var i felten. Halv-voksne børn og konerne måtte træde i deres sted. Snart fik landmanden ret stor arbejdsersatning ved krigsfangerne, 3-4 blev det væsentlige arbejde i sognet udført af først russere og franskmænd senere også af rumænere, belgier, italienere, serbere og englændere. De udførte deres arbejde meget tilfredstillende og glædede sig over den gode behandling, de fik, af deres arbejdsgivere. For russerne og også italienerne afholdt pastor Tiedje i den nye kro (nuværende forsamlingshus) juletræsfester. Han uddelte også regelmæssig blade til opbyggelse blandt krigsfangerne. Russerne deltog også tit i menighedsgudstjenesten.

Vejret var i krigsårene mærkværdigt og vanskeligt for markarbejdet og indhøstning. 1914-første uge i august daglig varende regn. Rugen groede ud af siden. Så kom herligt høstvejr. Høsten kom hurtigt og godt i lade. 1915 velsignet forårsvejr, først på sommeren stor tørke. Sommerkornet voksede ud af siderne, gav ringe udbytte. Høsten mådelig. 1916 kornhøsten god. Kartoffelhøsten mislykkedes. Så fulgte den for byboerne skrækelige vinter. 1917 kold og

våd sommer, meget halm ringe kerne. 1918-maj kold, tør, sommeren god. Fra 2. september til 15. oktober, med undtagelse af to dage, daglig regn. Megen havre blev ødelagt. 1919-økonomisk hørte dette år til denne tidsperiode. Foråret meget varm, meget tørt, kold sommer, høstvejret meget godt. August ualmindelig kold.

Af krigsbegivenhederne blev vort snævre hjemland ikke direkte berørt. Kun når der afholdtes forsøgsflyvninger og øvelsesflyvninger blev sognet overfløjet af de i Tønder stationerede luftskibe og flyvere. I det fjerne hørtes (?) fra Skageraks-slaget og fra en vagtbådsfægtning med engelske krigsskibe. De tordenlignende detonationer af strandede miner i Vadehavet og af luftbombardementet af luftskibshallerne ved Tønder af engelske flyvere (juli 1918) var de eneste iagttagelser, der mindede os om, at stillingskrigen rasede. Forøvrigt forløb hverdagen fredelig i sine gamle vante baner.

En lille kirkeklokke, der var benyttet til skolebrug og dele (?) af orgelet måtte menigheden ofre til fædrelandet til krigsformål.

Den nationale strid i Nordslesvig hvilede fuldstændig-takket være den ofte ubehændige og tåbelige pressecentur i krigsårene. For vore dansksindede landsmænd var det begribeligvis en tid med særlig tunge sjælelige oplevel-

ser. De måtte sende deres pårørende i fare og døden for en sag, der ikke var deres. Man kan ikke nægte dem sin særlige deltagelse. De har lige så trofaste som de tysk-nationalsindede gjort deres pligt, og deres opførsel herhjemme var værdig.

1918-oktober-november sammenbrud, revolution og almindelig resignation. Megen bitterhed. 1919-1920 uhyre prisstigninger. For alle kredse langvarige forhandlinger om Nordslesvigs afståelse til Danmark.

På billedet ses de tre endnu levende krigsdeltagere, fra venstre Lorenz Møller, Johs. Jessen og Lorenz Jessen.

HVAD FORENINGSPROTOKOLLEN BERETTER.

Protokollen begynder således: Fhv. smedemester Jens Rudebeck havde i nogen tid gjort et stort arbejde for at samle navnene på de dansksindede sønderjydske krigsdeltagere 1914-18 i Ravsted sogn ialt 47.

Den 22. febr. 1941 indkaldte han til den stiftende generalforsamling. Trods forrygende snestorm samledes 28 dansksindede sønderjydske krigsdeltagere i forsamlingshuset i Ravsted.

Jens Rudebeck åbnede mødet og efter at have budt velkommen gav han ordet til overbetjent Bernhard Jensen, Tønder (formanden for D.S.K. i Tønder amt), der var kommet til stede.

Denne indledte med at mindes vore falne kamrater fra Verdenskrigen og fra den 9. april. Forsamlingen rejste sig. Jensen gjorde derefter rede for foreningens formål og gennemgik foreningens vedtægter.

Foreningen blev stiftet denne aften med Jens Rudebeck som formand. Bestyrelsen kom i øvrigt til at bestå af ⁺ medlemmer, og som fanevagt blev valgt Broder Johannsen, Ravsted. Det årlige kontingent blev fastsat til 2 kroner.

Ved de mange sammenkomster, som D.S.K. afholdt de følgende år, var der fastlagt en

+ fem

ganske bestemt ceromoni, der forøvrigt var gældende for samtlige afdelinger i landsdelen. Efter formandens velkomst blev der sunget en sang-oftest en national kernesang s. eks. Hil dig vor fane-Sorgløst kan vi ej synge dit navn el. lig. Under afslutningen af sangen blev fanen båret frem til talerstolen og stående mindedes så de faldne kammerater fra krigen og de senere afdøde medlemmer, også de faldne fra 9. april-1940 og efter krigens afslutning samtlige ofre fra frihedskampen. Fanen sænkedes til de afdødes ære. Så blev der igen sunget en sang, og ofte forekom her "Slumrer sødt i Slesvigs jord". Flaget og sangen var et vigtigt islæt i foreningsarbejdet. Ved et mødes afslutning var "Kongernes Konge" den fortrukne sang og under sidste vers blev så fanen ført ud.

Sammenholdet mellem foreningens medlemmer var udtalt og kom til udtryk ved en beskedne opmærksomhed ved mærkedage, men smukke kom det til udtryk ved et medlems bortgang. Da viste man den afdøde kammerat "den sidste ære" ved at sænke fanen over den åbne grav og udtale et mindeord.

Oprindeligt var det ikke skik her, at flaget kom med ind i kirken, for som vor afdøde præst K. Riisberg Jensen udtrykte det: Det nationale standser ved kirkedøren-en hensynta-

gen til tysksindede naboer, der altid trofast var med i følget.

Ærtespisning, der dels var god føde, men som også skulle give mindelser om forplejningen i felten, var også og et festligt element i foreningslivet. Allerede samme år foreningen var stiftet afholdtes et sådant "ædegild", og af protokollen fremgår, at selv om der var samlet 200 mennesker, og som vi også får at vide -citater: "ærtesuppen blev rost for velsmag, og den var også virkelig god." -så fik man ikke spist op. Hvad var der da at gøre? Jo, praktisk som man var fastsatte man generalforsamlingen til at foregå to dage efter, og så fik man spist op. Overskuddet for denne aften 23,50 kr. blev givet som gave til de danske i Sydslesvig

Den 31. maj er en af de største dage i D. S.K. 's historie i Ravsted og her gengives med protokollens ord:

Efter at foreningen fra Danmarks Samfundet havde fået skænket en fane med stang og tilbehør, og efter at malermester Gregersen, Møgeltønder med guld havde forsynet fanen med påskrift D.S.K. 1914/18-Ravsted, foretoges der den 31. maj 1942 indvielse af fanen under meget smukke og festlige former.

Kl. 16⁰⁰ samledes en meget stor forsamling af danske mænd og kvinder på den smukke festplads "Søndertoft". Vejret var det bedst tæn-

kelige. Jejsings frivillige brandværns musikkorps var mødt. Desuden var mødt repræsentanter med faner fra D.S.K. foreninger i Tinglev, Bylderup, Jejsing, Tønder, Ø. Højst, Nørreløgum og Bedsted. Disse syv foreningers fanebærere med faner flankerede talerstolen som æresvagt. Jejsing musikkorps spillede fanemarchen og til tonerne deraf bar tre hvidklædte piger, døtre af krigsdeltagere, vor nye sammenrullede fane ind på festpladsen foran talerstolen, hvor formanden tog imod den og rullede den ud ned foran talerstolen.

Kammerat, sognefoged Jes Kjer, Fogderup, indviiede fanen og slog det første søm i for kongen. Formanden for Tønder amts forening, Overbetjent Bernhard Jensen, Tønder, slog det andet søm i for flaget. Foreningens formand, kammerat Jens Rudebeck, slog det tredje søm i for kammeratskabet. Derefter blev den indviiede fane overgivet til fanebærer Broder Johannsen, der lovede trofast at værne om fanen.

Formanden mindedes de faldne fra krigen 1914-18, de faldne fra den 9. april, derunder de tre grænsegendarmer og endelig de siden krigens slutning afdøde kammerater. Alle otte faner sænkedes og efter en kort stunds stilhed udtalte formanden: ~~Åre~~ være deres minde.

Derefter holdt hovedforeningens formand kammerat Houborg, Haderslev, festtalen. Til slutt

havde flere repræsentanter for de andre foreninger ordet og ønskede til lykke med foreningens ny fane.

Ind imellem de forskellige taler blev der sunget nationale sange under musikledsagelse. Kl. 18⁰⁰ sluttede denne første del af festen. Der havde været meget stor tilslutning, og alle var enige om, at det havde været en ualmindelig smuk og værdig indvielse af den nye fane.

Kl. 19⁰⁰ samledes vi så i forsamlingshuset til ærtespisning. Der var mødt så mange, at der næsten ikke var plads til alle i begge sale. Ærterne blev spist op.

Da man var færdig med spisningen fortalte kammerat lærer Thyhsen, Nederjerstal, fornøjeligt og humørfyldt om sine oplevelser i krigen. Flere havde ve kaffebordet ordet. En vellykket og fornøjelig aften.

Et træk, der var kendetegnende for foreningen, var den varme hengivenhed for konge og kongehus, følelser, der kan føres tilbage til udlændighedstiden eller tilbage til helstatstiden, da kongen var bindeleddet mellem det "gamle land" og hertugdømmet Slesvig. Et smukt vidnesbyrd herom er afsendelser af lykønskningstelegrammer til kongens fødselsdag, hvor man bringer "en dybfølt tak for hans trofaste kongegerning og sender ønske om sundhed og

styrke".

I det hele taget var foreningen præget af en stærk national bevidst indstilling, en holdning, der var fremstået af de nationale modsætningsforhold i mellem-krigstiden og forstærket ved den tyske besættelse af Danmark i 1940.

Således var foreningen medindbyder ved de traditionelle fødselsdagsfester, der hvert år blev holdt for kongen i forsamlingshuset, og efter befrielsen 5. maj fester, hvor der var indbudt foredragsholdere, og hvor man gennem tale og sang bekræftede det danske fællesskab.

Ved slige sammenkomster med de stærke nationale tilkendegivelser kunne man ligesom fornemme en særlig glæde og begejstring hos den generation, der havde oplevet genforeningen i 1920. Mindelser fra denne store oplevelse blev påny vækket til live, og ved ordene, der blev talt og sangene, der blev sunget, lod man sig rive med i følelsen af, at man skulle give et fornyet Ja til Danmark.

Ser vi ellers på, hvad man har samlet sig om i foreningskredsen, er det ofte gamle krigsdeltagere, der har været indbudt for at fortælle om egne oplevelser i krigen, og noget man ofte har sluttet med er "gammeldavs avten", hvad

det udtryk så ellers dækker. Mon det ikke ofte har været hyggelig snak over kaffebordet, og at så nogle i forsamlingen har givet små muntre bidrag i tale eller sang.

1946 d. 11. nov. meddeler protokollen, at der blev nedlagt en krans ved mindestenen for de faldne, og denne skik er senere fortsat gennem årene.

I 1949 nedlægger Jens Rudebeck formandsposten på grund af svigtende helbred, og i 1966 blev han udnævnt til æresmedlem i 25-året efter foreningens stiftelse.

Hans Schmidt, Hejsel, blev derefter valgt til formand, og til sin død d. 23. nov. 1967 rygtede han dette hverv med ildhu. Som ny formand blev Johannes Jessen, Korup, valgt, og er stadig indehaver af værdigheden, men foreningens medlemstal er skrumpet ind til fire.

D.S.K. i Ravsted havde nær kontakt med de andre sogneforeninger i landsdelen. Hvert år blev der valgt repræsentanter, som skulle deltage dels i landsdelsstævnet (årsmødet for D.S.K. blev afholdt forskellige steder i landsdelen) og dels til amtsstævnet, der på skift blev holdt i de forskellige sogne bl. a. i Ravsted i 1962. De valgte delegerede var da forpligtiget til ved næste generalforsamling at aflægge beretning.

Foreningen havde også sans for de fornøjeli-

ge sider af tilværelsen. Man underholdt sig med dilettantforestillinger, og efterhånden blev det også kotume at foretage en årlig sommerudflugt til forskellige steder i landsdelen, hvor der blev drukket kaffe, og hvor den medbragte madkurv blev fortæret, inden man igen stak næsen hjemad.

For at stabilisere foreningens kasse blev der afholdt "gåsespil", men en værdifuld hjælp i så henseende blev Ravsted Sparekasses årlige tilskud.

Og som anført i indledningen blev der så sat et punktum for foreningens virke d. 11. nov. 1981. Foruden kransenedlægningen afholdtes en lille festlighed i forsamlingshuset, hvor de fire sidste "kammerater" med pårørende og afdøde medlemmers efterladte mødtes. Det blev en smuk og værdig afslutning på en forenings virke, der gennem 40. år havde givet værdifulde bidrag til det danske folkeliv i Ravsted sogn.

Fanen er efter en forenings beslutning bestemt til at opbevares på musæet på Sønderborg slot. Man agter at udnævne tre fanevagter af afdøde kammeraters herboende sønner, som skal sænke fanen ved de sidste medlemmers bortgang. Fanen er indtil da deponeret på Ravsted skole.

Skrevet til afslutningshøjtideligheden
for D.S.K. i Ravsted sogn.

Mel: Jeg elsker den gamle den vaklende rønne.

1.

Vi siger i dag nu farvel til vor fane med D.S.K. navnet-et eget symbol, et flag, som ej før eller siden vil findes, et minde om dem i den fremmede jord.

2.

Dog mangen fik lov til at vende tilbage til hjemmet igen, dog trods skrammer og sår de stifted' den fane, for venner at mindes, der ikke som de skulle se nogen vår.

3.

Og alle de navne, som på dig du bærer, er alle i årenes løb gået bort, vi mindes i dag-vi dem holder i ære, de kæmped' og stred for en sag ej var vor.

4.

Til fest vi dig løfted, ved sorg blev du sænket med vemod i dag, vi med dig afsked ta' r, et afsnit af livet, som os her blev givet, så meget at takke for alle vi har.

(skrevet af Cathrine Jessen, Korup)

Fortegnelse over medlemmer
for
D.S.K.
Afdeling Ravsted.

1.	Jens Rudebeck	Ravsted
2.	Andreas Nissen	"
3.	Carl Tramm	"
4.	Andreas Lorenzen	"
5.	Andreas Hansen	"
6.	Bendix Bonnichsen	"
7.	Johannes Hyldtoft	"
8.	Hans Erichsen	"
9.	Carl Jensen	"
10.	Bane Witt	"
11.	Jes Lassen	"
12.	Detlef Oldenburg	"
13.	Marinus Levisen	"
14.	Rasmus Rossen	"
15.	Jes Peter Petersen	"
16.	Hilmar H.Thomsen	"
17.	Broder Johansen	"
18.	Martin Mikkelsen	"
19.	Lorenz Jessen	"
20.	Simon Christensen	Horns
21.	Nis Toft	"
22.	Johannes Hinzl	Hyndingholm
23.	Andreas Olsen	"
24.	P.A.Petersen	Hynding
25.	Ingvert Nissen	"
26.	Johan Schrøder	Fogderup
27.	Hans Langholz	"
28.	Peter Petersen	"
29.	Asmus Andersen	"
30.	Jes Kjer	"
31.	Johan Mailand	"
32.	Thor Petersen	"

33.	Thomas Andresen	Havsted
34.	Peter J. Gad	Hejsel
35.	Andreas Petersen	"
36.	Hans Schmidt	"
37.	Heinrich Petersen	"
38.	Lorenz Møller	Korup
39.	Andreas Grevsen	Knivsig
40.	Peter Damgård	Korup
41.	Søren Beier	"
42.	Lorenz Hybschmann	"
43.	Peter Toft	"
44.	Carl Brodersen	"
45.	Christian Hansen	"
46.	Johannes Jessen	"
47.	Marius Petersen	"
48.	Chr. Petersen	"

Nyvang.

Fra faneindvielsen d.31.maj 1942 på "Søndertoft".
De tre hvidklædte piger er fra venstre Anne Marie
Møller, Knivsig, Hannelene Tramm, Ravsted og
Marie Petersen, Fogderup.

Som afslutning på dette lille mindeskrift medtages et brev, sendt fra en russisk krigsfangelejr. Brevet har ikke nogen forbindelse til Ravsted, men det er så smukt og medfølelse, at det fortjener at blive kendt, og det falder forøvrigt også i tråd med det foregående.

Jurjef Polski.

Kære frøken.

Sidst, jeg skulle have min sædvanlige post hjem, kom N.J. og bad, om han måtte få et brev med, at det kunne nå desto hurtigere og sikrere frem. Ja, hjertens gerne. Han bragte det, og det gik herfra den 10. april. Jeg håber De har fået det?

Desværre har jeg den tunge pligt nu at meddele Dem, at det blev det sidste De får fra Deres gode ven. Den sygdom, han allerede bar på inden krigen, blev værre under denne, som det jo kunne ventes. Hans mave var meget svag. Da han kom hertil, fortalte han os - og det var kun alt for let at se på ham, og høre på hans svage stemme, at han havde været og endnu var langt nede. Sindet havde været meget tungt, ensomheden havde også trykket ham.

Desto gladere blev vi over, at det endelig var lykkedes at få ham til os. Han levede også op for hver dag, både legemligt og sjæleligt, glædede sig blandt os, sang de ham så kære san-

ge med lyst, så vidt hans stemme tillod det lærte os endogså melodien til "Ingrid Sletten af Silligjord," som vi ikke ret kunne, og var i det hele en såre kær og god kammerat, der hurtigt vandt os alle ved sin stille alvor og gode tankegang. Det var hans lyst at høre, at synge og at føre samtale om alt godt, og det var vort håb, at han skulle blive rigtig rask og få lov at være med, når rejsen engang gik hjemad.

Men det skulle komme anderledes. En dag kunne hans mave slet ikke arbejde mere. Lægen hjalp ham dog over det, så han 3-4 dage efter atter var oppe. Men så standsede igen alt, og natten mellem den 23. og 24. april sov han stille hen. Endnu om aftenen havde han været oppe og småsnakket med flere af kammeraterne, så ingen ventede døden. I nattens løb mærkede man nok, at han var dårligere, man troede dog ikke, at der var nogen fare. Men kræfterne var så små, kun lidt behøvede at støde til for at slukke hans livslys, og så skete det da, som vi tør tro i Beskikkelsesstunden, den, der kommer engang for os alle.

Den sidste aften sad han og famlede lidt med en blyant og skrev så ordet Sønderjylland. Der har hans tanker været, det var jo for ham hjemmets land, også sorgens og længselens land. Så tilføjer han lidt mere - jeg vedlægger sedlen

i den tanke, at det vil være Dem kært at eje dette lille minde om en, der var både en trofast søn og en tro ven. Hans gamle forældre vil også se den med vemodig glæde, når De engang mener at kunne sende dem den.

Han blev begravet d. 25. Russerne har skik med snarlig begravelse. Vi har en lille kirkesal til vore daglige møder. Der tog vi afsked med tale og sang. Ikke blot alle hans landsmænd, men flere af de fangne officerer var mødte, foruden at alle de menige østerigske fanger i sluttet trop gjorde os følge ud til byens smukt liggende kirkegård, hvor vi måtte gemme ham ned, idet vi havde lov til at foretage begravelsen helt efter dansk skik. Et lille dannebrog, vi havde i vor kirke, lagde vi på hans kiste, et kors satte vi på hans grav, thi vi så ham som både en dansk mand og en kristen mand, der levede under begge disse mærker. To kranse havde vi også købt, den ene dækker nu graven, den anden hænger på korset, jeg har netop i dag set graven på ny.

Med hans få ejendele har vi efter bedste samråd handlet således: Klæderne blev solgt til kammerater og indbragte ca. 160 rubler, som een af disse Ottesen Dall fra Birkelev ved Frifelt, vil sende til hans gamle forældre, når han engang kommer hjem. Nu lader det sig ikke

så godt gøre. Enkelte småting, som ikke burde sælges, f. eks. en dagbog, en lille ring, et brev m.m. har jeg fået i forvaring, da jeg bedre kan bringe det hjem end fangerne, d.v.s., når jeg selv rejser, thi før lader det sig heller ikke gøre. Disse ting skal jeg sende Dem, så snart jeg er hjemme. Hvornår jeg er det, kan slet ingen sige, muligvis sidst på sommeren, snarere dog senere. Det beror på fangernes hjemsendelse og derom ved vi endnu ikke besked.--

De kender nok det ord fra Skærtorsdagsaften: I min Faders hus er der mange boliger. Jeg går bort for at berede jer sted, og når jeg har beredt jer sted, kommer jeg og henter jer til mig, for at, hvor jeg er, skal også I være.--Hvilket dejligt trøsteord. Det stiller ikke savnet, men mildner dog sorgen, fordi det kaster lys, livets lys, ind over det ellers ubekendte land, gør dette til et hjemland, et hjemhus, hvor Vor Fader har lys i sit vindue, der leder og vinker os hjem, som alle husets børn skal samle, så mange som did fandt vej i Jesu tro, de unge med de gamle.

Så prøv at fordyb Dem i denne tanke, den vil lindre og gøre godt. Iøvrigt er en ædel sorg ikke den værste gave, et menneske kan få. Tusinder mindes sorgens dage, som de rigeste og bedste i deres liv.

Deres ven var mig en stor og glædelig

overraskelse. Det er så sjældent for os præster at finde sådant øre for de ord, vi har at bringe, blandt håndværkssvende, desto kærere, når det hænder. Også deri er der en trøst: det er jo nok vemodigt, at se til de bedste kaldes tidligt bort, men det er dog nok rettest sådan, thi de er mest skikkede til den vanskelige rejse.

Hvis De kender pastor Richter så nøje, at det kan falde Dem naturligt, gå så op i præstegården en dag, bring en hilsen fra mig, og fortæl, hvad der er hædet Dem. Det vil give anledning til en samtale, som vil gøre Dem mere godt end de døde bogstaver.

Og modtag så fra alle danske her en hjertelig deltagende hilsen

Ved Deres
N.A. Jensen